

COLUMN HUGO VAN DER POEL

Afgehaakt gemaakt

Voogd en Cuperus brengen in de *Atlas van afgehaakt Nederland* het politiek-maatschappelijk onbehagen in Nederland in kaart. Ruwweg een derde deel van de Nederlanders voelt zich niet gehoord, niet vertegenwoordigd in onze parlementaire democratie en geen onderdeel of lid van Nederland als gemeenschap. Er is een sterke correlatie tussen 'afhaken', leeftijd, inkomen en opleiding. Ouderen, theoretisch opgeleiden, mensen met een bovenmodaal inkomen en mensen met een goede gezondheid hebben meer vertrouwen in de overheid en haken minder af dan jongeren, mensen met een praktische opleiding en mensen met een beneden modaal inkomen. De atlas laat ('hoog over') zien dat 'de periferie' meer is afgehaakt dan de Randstad. Kijk je naar gemeenten, dan zie je binnen de meeste, en zeker de meer verstedelijkte gemeenten, even grote verschillen tussen wijken en buurten.

Een interessante vraag die Voogd en Cuperus oproepen is: haken mensen af, of moeten we spreken over 'afgehaakt gemaakt'? Duidelijk is dat het verdampen van de overheid het afhaken bevordert. Dat verdampen vindt plaats doordat de overheid 'terugtreedt' en verdwijnt uit het straatbeeld, doordat collectieve voorzieningen als scholen, buurthuizen, ziekenhuizen, bibliotheken en zwembaden sluiten of zich concentreren in megavoorzieningen in de grote steden, dorpen en middelgrote plaatsen verweesd achterlatend. Terugtreedt van het fysieke naar het digitale domein, geen loket en zelfs geen telefoonnummer meer heeft, maar alleen nog maar aanspreekbaar is in de vorm van een algoritme achter mijn.doei.nl. En terugtreedt, omdat ze zich onmachtig heeft gemaakt en niet meer kán optreden. Geen btw-tarieven kan aanpassen, geen aardbevingschade kan afhandelen, geen opvang voor asielzoekers kan regelen, geen snelheidsduivels van fietspaden kan weren, geen halt kan toeroepen

aan de groei van het fastfoodaanbod in de afgehaakte wijken, en geen spookrijdende boeren kan beboeten.

Die overheid, dat zijn wij allemaal. Toch? Wat zegt het dan dat de overheid terugtreedt, de verzorgingsstaat ontmantelt en niet meer voor ons kan en wil zorgen? Ons ouderen, ons chronisch zieken, ons analfabeten en digibeten, ons vluchtelingen, ons aardbevingslachtoffers, ons slachtoffers van klimaatrampen en voortrollende inflatie? Misschien niet zo vreemd dat steeds meer mensen twijfelen of deze overheid nog 'onze' overheid is?

Verschuiving van het perspectief van 'afgehaakt' naar 'afgehaakt gemaakt' richt de schijnwerper op een al dan niet bedoeld effect van het terugtrekken van de overheid. En suggereert dat het tegengaan van de groei van het politiek-maatschappelijk onbehagen gebaat is bij een voor ons zichtbare, aanspreekbare en handhavende overheid. Een overheid die zich, zoals de Grondwet vraagt, verantwoordelijk toont voor zaken als 'de bestaanszekerheid der bevolking', de volksgezondheid en 'voldoende woongelegenheden'. Aan zo'n overheid en het 'aangehaakt' houden van mensen kan een gemeentelijke sportafdeling bijdragen door bijvoorbeeld het zwembad open te houden. Door voor dat zwembad 'sociale' tarieven te hanteren en een loket te bemensen met iemand die vragen kan beantwoorden. En een proactief beleid te voeren, dat erop gericht is alle kinderen in de gemeente een zwemdiploma te laten halen. Want zo'n gemeente zegt: de zwemveiligheid van jouw kind voelen we als een gemeenschappelijke opgave en verantwoordelijkheid van ons allemaal.

Hugo van der Poel is directeur van het Mulier Instituut.